

УДК 94 (477) «19»

ПРОГРАМОВІ ЗАСАДИ ТА СВІТОГЛЯДНІ ІДЕЇ УРДП ПІД ПРОВОДОМ І. БАГРЯНОГО (1947–1963 рр.)

Павло ГАЙ-НИЖНИК

доктор історичних наук, завідувач відділу історичних студій НДІУ

Олег ЯРОШИНСЬКИЙ

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу історичних студій НДІУ

Анотація. У статті розкриваються програмові засади Української революційно-демократичної партії на чолі з І. Багряним (1947–1963 рр.) та висвітлюються концептуальні позиції провідних діячів партії щодо суспільного ідеалу й шляхів його досягнення в майбутній Українській державі.

Ключові слова: Українська революційно-демократична партія (УРДП), українська діаспора, Іван Багрянний.

ПРОГРАММНЫЕ ПРИНЦИПЫ И МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИЕ ИДЕИ УРДП ПОД РУКОВОДСТВОМ И. БАГРЯНОГО (1947–1963 гг.)

Павел ГАЙ-НИЖНИК

доктор исторических наук, заведующий отделом исторических студий НИИУ

Олег ЯРОШИНСКИЙ

кандидат исторических наук, старший научный сотрудник,
ведущий научный сотрудник отдела исторических студий НИИУ

Аннотация. В статье раскрываются программные основы Украинской революционно-демократической партии во главе с И. Багрянным (1947–1963 гг.) и освещаются концептуальные позиции ведущих деятелей партии относительно общественного идеала и путей его достижения в будущем Украинском государстве.

Ключевые слова: Украинская революционно-демократическая партия (УРДП), украинская диаспора, Иван Багрянний.

PROGRAM PRINCIPLES AND PHILOSOPHICAL IDEAS OF THE UKRAINIAN REVOLUTIONARY DEMOCRATIC PARTY UNDER THE LEADERSHIP OF IVAN BAHRIANYI (1947 – 1963)

Pavlo HAI-NYZHNYK

Doctor of Historical Sciences, Head of Department of Historical Studies of RIUS

Oleh YAROSHYNSKYI

Candidate of Historical Sciences, senior researcher of Department of Historical Studies of RIUS

Annotation. The article describes the program principles of the Ukrainian Revolutionary Democratic Party headed by I. Bahrianyi (1947 – 1963) and examines the conceptual viewpoints of leading figures of the party concerning social ideal and ways to achieve it in the future Ukrainian state.

Key words: Ukrainian Revolutionary Democratic Party (URDP), the Ukrainian diaspora, Ivan Bahrianyi.

До малодосліджених проблем історичного минулого України належать питання національного державотворення та утвердження демократичних цінностей в контексті теоретичних моделей побудови державного ладу та вироблення національної суспільно-політичної ідеології. Процес розбудови сучасної Української держави фактично відбувався не на ґрунті національно-історичних традицій українського народу, а на засадах радянського адміністративного підходу. Вважаємо, що процес відновлення і утвердження державної незалежності України мав розпочатися у першу чергу із дослідження передумов, причин, основних чинників, конкретних історичних обставин формування демократичних цінностей в українській державній і народоправній традиціях, крізь призму осмислення державно-політичного досвіду і надбання теоретичних і практичних розробок попередніх поколінь, з усіма їхніми здобутками та недоліками. Наукове осмислення цих традицій актуалізувалося ще й тому, що шлях до української державності є й невичерпним джерелом повчального досвіду. На жаль, вивчення цього досвіду не стало об'єктом уважного розгляду в державотворчій практиці. Зокрема, не було достатньо скрупульозно вивчено різноманітні ідеологічно-засадничі напрацювання української діаспори, в тому числі як із числа окремих мислителів, так і політичних партій та організацій тощо.

Тим часом велику роботу з розробки державної моделі, вироблення суспільного ідеалу та утвердження демократичних цінностей в майбутній Українській державі здійснила, поміж інших, й одна з найбільших за кордоном

партій – Українська революційно-демократична партія (1947–2010 рр.).

Початок процесу зародження УРДП було покладено у 1945 р. Іваном Багряним. Проте говорити саме про заснування того року Української революційно-демократичної партії було б не лише перебільшенням, а й цілком помилково. Насправді І. Багряним мав намір створити дещо іншу партійну організацію й дещо з іншою назвою та з іншими, аніж будуть офіційно прийняті згодом, програмними засадами. У 1945 р. ним було вироблено «Соціально-політичну (Конституційну) програму Української демократично-республіканської партії (УДРП)» [10, с. 640–660]. Самої партії, звісно ж, ще не було, проте цей партійно-політичний проект (УДРП) І. Багряного став прообразом і колискою для майбутньої УРДП.

Тож за першим статутом і проектом програми, а також згідно з її першим маніфестом «Наші позиції» (автор – І. Багряним), партія називалася «Українська демократично-республіканська партія – УДРП». Ця назва означала, що це є партія боротьби за самостійну соборну державу у формі Української Демократичної Республіки, – пояснювалося з цього приводу у декларації Х з'їзду УРДП, а прототипом для її засновників була тоді й лишилася надалі Українська Народна Республіка (УНР) 1918–1920 рр. Згодом же, як зазначалося в резолюції, «саме революційні методи боротьби за українську самостійну державність було взято для окреслення характеру нашої партії в її назві – Українська Революційно-демократична Партія (УРДП)» [45].

Проте вважати 1945 р. (час написання І. Багряним «Соціально-політичної (Конституційної) програми УДРП)»

роком заснування УРДП було б помилковим. І справа не лише у різних назвах партії (попередньої й остаточно усталеної), а насамперед щонайменше у двох більш ґрунтовних аспектах, а саме: теоретичне витворення програми політичної організації не означає факту її практичного створення; згадувана програма УДРП так і не була визнана, власне, за програмові засади УРДП.

Некоректним є також трактувати постановня УРДП й 1946 роком, позаяк у цьому році лише була сформована ініціативна група й, знову ж таки, не УРДП, а УДРП. У своїй «Декларації», яка мала виразно ліве забарвлення, політичний актив ініціативної групи зазначив, що Друга світова війна, «яка виникла із змагання трьох імперіалістичних систем за панування над світом, закінчилася тим, що одна з них – фашистська система держав осі розгромлена і вибула із цього змагання» [13, с. 661]. Тож, вказували члени ініціативної групи УДРП, по війні залишилися дві системи – «московський імперіалізм тоталітарного більшовизму та блок демократично-капіталістичних потуг, які продовжують змагання далі за панування над світом» [13, с. 661]. Автори «Декларації» констатували, що війна ця не принесла позитивної розв'язки найпекучішої проблеми людства – визволення поневолених народів, а так звана УРСР є формою колоніального панування московського імперіалізму над Україною [13, с. 661].

Відтак члени політичного активу ініціативної групи заявили, що вважають вимогою часу створення «політичної революційної організації українського народу, яка б зуміла на зміну сучасному хаосові в українському політичному житті створити досконалу

революційно-визвольну концепцію, здатну мобілізувати і повести український народ до успішного завершення його боротьби» [13, с. 662]. Кінцевою метою такої політичної організації мало би стати відродження Української держави, в якій «має бути встановлений державно-політичний лад на основі широкої демократичної свободи суспільних взаємин і свободи людини без різниці расової, національної та релігійної» [13, с. 662]. Основною силою української національно-визвольної революції мали би стати робітництво, селянство і трудова інтелігенція. При цьому окремо зауважувалося, що Україна може бути незалежною тільки як країна індустріальна, з належністю головних галузей промисловості суверенному українському народові. В державі мав би бути встановлений демократичний лад й забезпечено право робітництва на участь в управлінні та співволодінні національною промисловістю та право селян на участь у ліквідації більшовицької колгоспної системи і передачі йому землі у приватну власність з вільним вибором форм господарювання. Крім того, автори «Декларації» зазначили, що, виходячи з того, що ліквідація «більшовицької державно-капіталістичної системи» і встановлення демократичного ладу викличе вільний ринок і відродження приватного господарства, держава передбачає «необхідність планування та регулювання народного господарства й обміну та необхідність охорони трудових господарств» [13, с. 662]. Наслідком же цієї боротьби мали би стати повне оволодіння українськими трудящими масами всіх ділянок національного життя та створення ладу соціальної справедливості.

Саме політичний актив цієї ініціативної групи сформує організаційне бюро, яке випрацює проект програми та підготує скликання установчого з'їзду політичної партії, остаточну назву та статут якої буде устійнено тим з'їздом. Так, невдовзі було здійснено усю підготовчу роботу щодо заснування партії й, зрештою, підготовлено проведення першого (установчого) з'їзду Української революційно-демократичної партії (УРДП).

Навколо І. Багряного згуртувалися такі авторитетні діячі еміграції, як Г. Костюк, С. Підгайний, І. Майстренко, Б. Левицький, І. Дубинець та інші [1, с. 176; 2, с. 29; 3, с. 21; 14, с. 8]. Її основу склали емігранти з підрадянської України, виховані в основному на ідеях українського відродження 1920-х років, а також частково колишні члени ОУН, послідовники І. Мітрінги.

Свій перший офіційний партійний з'їзд УРДП провела 1947 р. в Регенсбурзі у Західній Німеччині [38]. На з'їзді Г. Костюк, якого було обрано першим керівником партії, виголосив доповідь на тему «Визвольно-революційні рухи та УРДП» [28]. До першого складу Центрального комітету УРДП входило четверо галичан з колишньої Української народно-демократичної партії часів війни, проте загалом партія охоплювала лише нову наддніпрянську еміграцію [32, с. 76; 25, с. 90]. Серед активних діячів УРДП були І. Багряний, Г. Костюк, К. Дацько, І. Майстренко, Б. Левицький, С. Підгайний, І. Дубинець, М. Воскобійник, П. Маляр, П. Шинкар, А. Лисий, П. Майсюра, О. Коновал, М. Степаненко та інші [46, с. 3].

Утім слід зазначити на тому, що до 1948 р. відбувався процес так званої партійної ферментації. У 1948 р. Г. Костюк,

М. Стиранка, І. Майстренко, Р. Паладійчук та Б. Лівіцький (т.зв. «ліва група») перейшли на соціалістичні позиції, зокрема у земельному питанні, й створили навколо місячника «Вперед» «ліву» УРДП [26, 27]. Ця «ліва» УРДП стала свого роду сумішшю західноєвропейської соціал-демократії, троцькізму та націонал-комунізму, а І. Майстренко захопився тітоїзмом [24, с. 219–220]. В одній із програмних статей він, зокрема, писав про боротьбу за розмежування в свідомості мас більшовизму, за сполучення правдивої політичної демократії і здобутків революції, не заперечуючи самого соціалізму [31, с. 391]. М. Стиранка, у свою чергу, зауважував, що «тільки така проти більшовицька акція матиме успіх, що яскраво відділяє від більшовизму ідеї, якими він послуговується у своїй пропаганді, що містять в собі правильні прогресивні гасла і відповідні реформи» [15, с. 32]. Прихильники І. Майстренка та М. Стиранки згодом створили власну партію під назвою УРДП «Вперед» [42, с. 30; 43, с. 11; 21, с. 7]. Ця нова партія поступово почала міняти своє ідеологічне обличчя з демократичного соціалізму на націонал-комунізм. Тож члени партії вороже зустріли появу антикомуністичних праць М. Джіласа [30, с. 8], а І. Майстренко навіть прирівняв Й. Сталіна до святого рівноапостольного князя Володимира, зазначаючи, що сталінська суцільна колективізація в СРСР є рівною за значенням до Володимирової християнізації Русі [33, с. 20]. Натомість у 1948 р. до УРДП перейшли члени ЗЧ ОУН А. Рябишенко та В. Гришко (молодший). Згодом відійшов від УРДП й Т. Бульба-Боровець, члени організації якого (УНГ) здебільшого були багрянівцями [9, с. 303–304; 12, с. 30–31].

Після розколу у 1948 р. партію очолив І. Багрянний – блискучий публіцист, здібний художник і карикатурист, талановитий промовець та ідеолог. Переважна більшість партійців залишилися в УРДП І. Багряного й відтак «революційно-демократичний» рух усе ж таки представляв він та його політична сила. В тому числі й в Українській Національній Раді – еміграційному передпарламенті при Державному Центрі УНР (І. Багрянний довгий час був головою УНРади, а також віце-президентом ДЦ УНР). І. Багрянний вважав, що при здобутті Україною незалежності вона за всяку ціну мала б уникнути громадянської війни, а «до наймогутніших засобів усунення такої війни належить ідея УНР, як форми співдії й консолідації всіх українських політичних партій на еміграції» [36, с. 18]. Єдиним же і справжнім репрезентантом українського народу в еміграції як цілості, представником законного уряду УНР, на його думку, й була Українська Національна Рада як справжній ескільний передпарламент [4, с. 62].

Кристалізація структури УРДП як політичної організації відбулася в процесі її II партійного з'їзду, який було зібрано 15–16 травня 1948 р. І. Багрянний із доповіддю «Комунізм, фашизм, капіталізм, соціалізм і ми» викрив, зокрема, злочинну сутність сталінсько-радянського режиму, «царство абсолютного поневолення особи», «тоталітарної диктатури», «перетворення людини в раба» [9, с. 93]. На ньому ж були скореговані та затверджені й «Програмові засади» УРДП.

У своїх перших програмових засадах партія одразу ж виразно заявила про стан національного і соціального поневолення й колоніального визиску,

в якому опинився український народ у більшовицькій тоталітарній системі СРСР. Сама ця система кваліфікувалася як явище глибоко реакційне, тому що виявилася великим гальмом на шляху здійснення ідеї національного і соціального розкріпачення, українська нація в ній позбавлена елементарних умов національно-державного існування, а «кожна людина» зокрема позбавлена всіх людських прав і свобод.

Український визвольний рух, на думку ідеологів УРДП, мав би успіх, якщо б поставив перед собою велику мету – самостійну народоправну Україну – та зумів би змобілізувати навколо неї не тільки усі фізичні й духовні сили українського народу, а й симпатії та реальну підтримку всього «передового, змагаючого до соціальної справедливості людства» [39, с. 670–671]. Виборення національної свободи і незалежності для української нації в цілому УРДП ставила першою передумовою для її існування та історичного розвитку.

Українська самостійна соборна держава, за програмовими засадами, мала бути відновлена «шляхом революційної боротьби» на чолі з «широко розгорненою, закоріненою глибоко в народних масах політичною організацією, свідомою своїх завдань і здібною організувати й очолити всенародну планову визвольну акцію та повести трудящі маси міста і села до перемоги» [39, с. 670–671]. В майбутній незалежній соборній державі мали бути дотримані «великі принципи соціальної упорядкованості, національної і людської свободи та справжньої демократії» із «справедливим соціальним устроєм», забезпечені «усі демократичні свободи», ліквідовані більшовицькою диктатурою [39, с. 670–671].

Крім того, стверджувалося, що УРДП стоїть на позиціях відновлення політичних й особистих свобод, свободи слова, преси, зборів та економічної незалежності людини й громадянина. Усі громадяни майбутньої Української держави, незалежно від національного походження, віровизнання й політичних переконань, мали бути рівними перед законом і користуватися всіма правами людини і громадянина. Ці права мали б бути гарантовані в майбутній Конституції. Соціально-політичний устрій в Українській державі «не може бути накинений будь-ким згори», а мав бути остаточно вирішений всенародним, «на демократичній основі проведеним, плебісцитом» [39, с. 670–671]. Господарська і політична системи, запроваджені на українських землях комуністичною більшовицькою диктатурою, мали бути ліквідовані як антинародні. Державні банки, шляхи сполучення, важка промисловість, надра, копальні та ліси державного значення мали стати «власністю нації». Промислові заклади та підприємства недержавного значення «передаються у власність господарсько незалежним муніципалітетам, сільським громадам, кооперативам та вільним робітничим виробничим товариствам» [39, с. 670–671]. Громадянам Української держави надавалася «воля розвитку приватних підприємств в межах діючих законів» [39, с. 670–671]. А от «державно-капіталістична» колгоспна і радгоспна системи мали бути ліквідовані. Вся земля і майно мали перейти у «власність селянству» з вільним вибором форм землекористування і господарювання, існуючі МТС зі всім майном передані у «власність незалежній від держави сільськогосподарській кооперації». Для піднесення культурного рівня сільського

господарства в цілому мали б організуватися «спеціальні сільськогосподарські станції, племінні господарства та різні науково-агрономічні заклади на земельних фондах держави» [39, с. 670–671].

Продаж і купівля землі в майбутній самостійній народоправній Україні «в засаді виключається», проте можуть бути допущені в «окремих випадках, передбачених спеціальним законом» [39, с. 670–671]. Більшовицьку систему торгівлі в усіх її формах мало бути також ліквідовано. Основною формою внутрішньої торгівлі мала б стати незалежна від держави кооперація. Утім допускалося існування й приватної торгівлі. Зовнішня ж торгівля «провадиться за регулюванням і контролем відповідних державних органів» [39, с. 670–671]. За всіма громадянами Української держави забезпечувалося «законом» право «приватної трудової власності» як на засоби виробництва, так і на всі матеріальні надбання, повна свобода професійних спілок, вільний вибір професії, місця праці та свобода трудової ініціативи, «повна свобода» совісті, віровизнання та релігійних переконань (державна мала «стояти на засаді» цілковитого невторчання, визнання і толерантності Церкви), на безкоштовну початкову, середню і вищу освіту [39, с. 670–671]. Непрацездатні, хворі, старі та діти-сироти мали б забезпечуватися із спеціальних фондів держави. Крім того, в програмових засадах УРДП забезпечувався вільний розвиток і діяльність технічних, наукових, мистецьких, спортивних та інших культурних товариств та закладів.

Насамкінець стверджувалося, що «Самостійна Українська держава і справедливий народоправський устрій в ній є для Української революційно-демократичної партії найперший засіб

всебічного духовного, національного і соціального розкріпачення досі визискуваного українського народу, піднесення його національно-культурного рівня та забезпечення найвищого матеріального добробуту» [39, с. 670–671].

Провід УРДП вважав, що головним рушієм національно-визвольного процесу мали виступати свідомі державотворчі кадри, виховані в Русі Опору проти тоталітарного ладу в УРСР. Відтак партія оголосила більшовикам (ВКП(б)) «бій за українські кадри» [16, с. 14], тобто за комсомольський та український партійний актив. «Першоджерелом і початком нашої історії є епоха великого українського відродження 20-х років, епоха бурі і натиску, епоха українського ренесансу. Там наші ідейно-політичні і навіть фізичні коріння. Там зродилася наша ідея... В боротьбі проти більшовизму і проти фашизму... Проблема успішності боротьби за українську справу, це проблема включення цих кадрів у політичний актив нації, у велику революційну визвольну акцію» [34, с. 25]. Тож кадровим джерелом для партії в Європі стали все ж таки наддніпрянці-емігранти, що виїхали з України у міжвоєнний період, під час та після Другої світової війни.

Окрім Європи, партійні (або близькі до них) структури виникли й в інших країнах світу. У США було створено ідейно близьке до УРДП Об'єднання українців революційно-демократичних переконань (ОУРДП; організацію не назвали партією, аби мати змогу легально діяти в межах законів та конституції США). В Австралії під вплив поглядів І. Багряного частково потрапило й місцеve Об'єднання українців [22, с. 1801; 29, с. 15]. Прихильником УРДП був отаман Т. Бульба-Боровець, який від 1949 р.

став очільником Української національної гвардії (УНГ) [17, с. 194]. Партія також організувала в США Демократичне об'єднання колишніх репресованих українців совітським режимом (ДОБРУС) з центром у Нью-Йорку, а в Канаді – Союз українських жертв російського терору (СУЖЕРО) із постійним осідком у Торонто [23, с. 2190–2191].

У 1946–1954 рр. осередки УРДП провадили активну боротьбу із Американським Комітетом Визволення Народів СРСР, який не визнавав окремішність українського народу від Росії й був підпорядкований Російському КЦАБ [46, с. 6–7]. Йшлося і про можливість улаштування окремого українського радіомовлення під зверхністю екзильного уряду УНР. Зрештою, ця справа завершилася визнанням незалежності українського радіо (української редакції радіо «Свобода») й Інституту вивчення СРСР окремо від російських еміграційних впливів.

УРДП займала лівоцентристську позицію в еміграційному партійному середовищі й була здебільшого наддніпрянської орієнтації. Сам І. Багряний з цього приводу стверджував: «Якщо розглядати всю сукупність українських політичних партій, то ми сидимо на лівому крилі, але не в соціалістичному секторі» [36, с. 6]. Партія, як і ОУН(м), посідала друге місце за чисельністю після ЗЧ ОУН, які нараховували понад 5 тис. осіб [32, с. 68]. Так само лише ці три еміграційні партії спромоглися створити свої партійні апарати, в УРДП він складався з 5–7 партпрацівників [32, с. 69].

У своїх програмових засадах УРДП визначала себе як «партія трудового народу, яка першим і головним своїм завданням ставить виборення національної свободи і незалежності для

української нації в цілому, як першої передумови для її існування та історичного розвитку» [36, с. 9]. При цьому головний ідеолог партії амбіційно заявляв про прагнення його політичної сили синтезувати все, що витримало пробу життя з усіх філософських напрямків і систем [36, с. 9], й, більше того, І. Багряний протиставляв УРДП «плачучому, деклямуючому, співаючому інтелігентсько-націоналістичному непорозумінню» як залізну організацію, що ставить ставку не на війну, а на революцію в СРСР [36, с. 14]. Варто зауважити, що уся пафосність таких тверджень була зумовлена не стільки правдивим становищем справ як у самій партії, так і в еміграційному політичному середовищі, скільки публіцистично-письменницьким розмахом та політичними амбіціями І. Багряного.

Вистачало у такій «революційній» концепції І. Багряного й протиріч, позаяк революцію він ототожнював із реставрацією. «Революція в СРСР піде шляхом реставрації і піде тільки цим шляхом, – стверджував ідейний лідер УРДП. – Це буде реставрація від сталінського соціалізму. Це буде реставрація людських свобод і людських прав, аж до права на приватну ініціативу. Аж до реставрації права людини вибрати добровільно між соціалізмом, комунізмом, капіталізмом і любою іншою господарською системою» [36, с. 16]. Вистачало цих протиріч як у світоглядних переконаннях інших ідеологів УРДП, так і в програмових засадах партії.

Програма УРДП передбачала боротьбу проти радянського режиму і створення Української держави, яка б «простяглася від Карпатських гір і закарпатських схилів аж до Дону і від Білоруси до Чорного моря» [4, с. 86].

Партійними теоретичними та ідеологічними рупорами були друковані «Українські вісті», «Наші позиції», «Ми ще повернемось!», «Український Прометей», а також публіцистичні видання і доробки самого І. Багряного. На противагу націоналістичним організаціям партія не висувала за гасло вимогу національної держави, а натомість висунула власне: «За демократичний лад в Україні». І. Багряний різко критикував програмові засади і політичні методи ОУН, в тому числі й під час Другої світової війни, зазначаючи, що «політичний рівень тих людей був зовсім не відповідний до східноукраїнських умов і вимог. Страшний брак обізнаності зі Сходом поглиблював прірву» [9, с. 18].

Так, у 1949 р. І. Багряний заперечив ефективність партизанської боротьби проти радянської влади, вважаючи, що «реальних успіхів вона не може дати, а коштує надміру великих жертв серед населення у виступі паціфікацій та військового терору ворога. Партизанка ради партизанки без широкої революційної акції в цілому обсязі, а значить і без найменших виглядів на перемогу є зайвою розтратою національної енергії» [9, с. 138].

Більше того, апелюючи до українського радянського людського потенціалу й окремих форм суспільної та державної організації, партія ототожнювала себе з історичною спадщиною УНР й навіть з необхідністю вивчати досвід державницької теорії гетьманця В. Липинського. Цим провід УРДП викликав суттєві нарікання, звинувачення й ревності як з боку «старих уенерівців», так і з боку ідеологів Гетьманського руху. Проте найбільш жорстких нападок революційні демократи зазнали з боку бандерівської

ОУН, після того як на своєму III з'їзді зазіхнули також і на приналежність до націоналістичної ідеології. На ньому УРДП проголосила, що її ідея української революційної демократії – це тогочасне конкретне втілення українського визвольно-революційного націоналізму. Натомість монополізатори українського націоналізму (неприховано йшлося про ОУН) не були демократами і були ворогами демократії [19, с. 16–17].

Тож не дивно, що серед усього спектра еміграційних партій та організацій найбільш агресивно й вороже до УРДП та особисто до І. Багряного ставилися бандерівські ЗЧ ОУН, закидаючи їм відсутність національної свідомості та націонал-комунізм (і навіть фашизм). Самого ж І. Багряного ОУНівці звинувачували також у тому, що він прагне не побудувати самостійної держави, а демократії. Яскравим виявом таких звинувачень, зокрема, служить антибагрянівська публіцистика С. Бандери під назвою «Українська національна революція, а не лише проти режимний резистанс» [11, с. 13]. Зрештою, І. Багряному вказували покинути політику й віддатися літературній праці. Доходило до відкритих погроз і залякування. Так, лідер УРДП неодноразово отримував підкинуті записки із погрозою: «Коли будеш і далі так писати, розпоремо тобі живіт і твоїй жінці», у його помешканні неодноразово вибивали вікна й навіть вчинили напад із побиттям в Новому Ульмі [1, с. 178; 43, с. 12].

Проте І. Багрянний залишався на власних позиціях і не покинув політичної діяльності та продовжував пропагувати свої ідеї. Він проголошував, що «носієм української національної ідеї є нині не каста, не клас чи якась спеціальна група, а український народ», а завданням партії

вважав – стояти на ґрунті цієї ширшої народної правди: «Це завдання ми завжди маємо на оці, і в ім'я його здійснення можемо витерпіти які завгодно нападки й провокаційну шамотню супроти нас усіх тих, хто жахається слова «марксизм», «матеріалізм»... і готує розправу кулею і шибеницею» [34, с. 27–28]. Що ж до «касти», то це був цілком очевидний закид в бік ОУН, як і в твердженні, що «націоналізм» як певне наповнення змістом національної ідеї слід відмежовувати від певних його носіїв (касти), від певного національного й соціального середовища, оскільки він зовсім не вичерпує поняття національна ідейність» [8, с. 59]. При цьому І. Багрянний наголошував, що носієм національної ідеї є цілий український народ (українське селянство, робітництво й українська робітничо-селянська інтелігенція).

У січні 1953 р. в Західній Німеччині відбулася крайова партійна конференція, яка намітила посилення діяльності УРДП у громадському секторі й фактично розпочала підготовку до проведення чергового з'їзду партії. В цьому контексті відбулися збори й інших організаційних структур. Так, 17–18 грудня 1954 р. було проведено континентальну (Північна Америка) конференцію УРДП, на якій із доповідями виступили В. Гришко, С. Підгайний, М. Воскобійник та М. Дальний. 26–27 лютого 1955 р. в Торонто свій з'їзд відбула партійна організація УРДП Канади, на якій було підведено підсумки п'ятирічної діяльності партії в цій країні й заслухано звіт генерального секретаря ЦК партії І. Багряного до IV з'їзду УРДП [40, с. 78].

12–13 березня 1955 р. в Новому Ульмі у Західній Німеччині відбувся IV з'їзд УРДП [40, с. I]. На з'їзді із доповіддю «3

приводу нашої програми та світогляду» виступив генеральний секретар партії І. Багрянний [6, с. 60–63]. Член ЦК УРДП, керівник ідеологічного та пропагандивного сектору В. Гришко доповів на тему «До питання про світогляд і ідеологію УРДП». Серед доповідей інших провідних діячів партії варто відзначити виступи С. Підгайного («Громадський сектор діяльності УРДП»), М. Дального («За ким піде українська молодь?»), Ф. Пігиди («УРДП й УНРада») та Б. Осадчука («Міжнародна ситуація і наші завдання в ділянці зовнішньої політики»), а також промови в рамках дискусії І. Лихового, Ф. Гаєнка, А. Ромашки та інших.

У своїй резолюції УРДП заявила, що партія «незмінно і твердо стоїть на засадах боротьби за звільнення України від московського окупанта; за повну національну свободу й соціальне розкріпачення українського народу; за цілковиту ліквідацію комуністичної системи як в економіці, політиці, так і в духовості; за цілковите відокремлення України від Росії та за створення й розбудову Суверенної й ні від кого незалежної Соборної Української Держави на демократичній основі, в формі демократичної Народної Республіки» [40, с. III]. У боротьбі за таку державність партія не орієнтувалася на жодну окупацію чи війну за новий перерозподіл світу, а лише на повалення антинародної комуністичної системи силами визвольних революційних рухів та за підтримки і співдії вільного світу. При цьому провідники партії висловлювали побоювання з приводу тогочасної тенденції на Заході щодо «мирного співжиття» з СРСР.

У внутрішньоукраїнському партійному житті УРДП підтвердила свою політику щодо консолідації українських

політичних сил навколо єдиного політичного центру – Української Національної Ради, а відтак й скріпити роль і авторитет Державного Центру УНР в екзилі. Партія заявила, що й надалі сприятиме розвитку діяльності таких громадських організацій, як ДОБРУС, ДОУС, ОДУМ, СУЖЕРО, ЛСП тощо, до становлення яких мала безпосереднє відношення, а також у творенні й розбудові профспілкового руху, різних українсько-чужинецьких товариств, жіночих організацій. З'їзд також схвалив діяльність УРДП у Ліберальному Інтернаціоналі та налагодження співпраці з Американським Комітетом визволення від більшовизму (АКВБ), українським відділом радіо «Визволення» незалежно від його російської редакції, а також у справі створення т.зв. «Паризького блоку» – міжнаціонального політичного центру революційно-демократичних партій та рухів народів СРСР тощо [40, с. XII–XIII].

На з'їзді І. Багрянний розпочав свою доповідь цитатою з програмових засад партії про те, що «УРДП відкидає всяке теоретичне доктринерство й виключність будь-якого філософського вчення й об'єднує всі ті елементи, які стоять на таких основних програмових засадах...», з чого виснував, що «ми політична партія, а не світоглядна секта» [6, с. 60]. Як провідний ідеолог партії він наголосив, що як справжня політична партія в царині світоглядній УРДП стоїть за синтезу усіх сучасних світоглядних шукань і напрямків. Відтак «партія синтези», на переконання І. Багрянного, мала увібрати в себе усі філософські напрями й духовні позитиви, що витримали випробування часом, а в основі цієї синтези лягали засади християнської моралі й етики. При цьому в основу усього все ж ставилася

людина. Партія мала сповідувати й засади права кожної людини й кожної нації на свободу, рівність, людське життя, а також зневажати людиноненавистництво й расизм, виявляти нестерпність до усякого рабства, соціального та національного приниження й експлуатування людини.

І. Багрянний вважав короткі, фактично тезові, «Програмові засади» УРДП вичерпними як політично, так і соціально й такими, що «абсолютно вичерпують політичну програму для найбільшої політичної партії», й відтак цей документ він назвав великим [6, с. 61–62]. На закиди ж щодо їх стислості партійний лідер зухвало зауважив, що десять заповідей християнства ще коротші!

Щодо світоглядних позицій, то партія, якщо послуговатися словами В. Гришка, розглядала їх у контексті двох моністичних, тобто одноцільних, філософських систем: ідеалізму й матеріалізму. При цьому він наголошував: «Властивою базою існування політичної партії демократичного напрямку є не та чи інша філософія, а та чи інша суспільно-політична проблематика конкретного народу в конкретній ситуації. Партія демократичного напрямку – це група людей, об'єднаних спільною політичною програмою, а не зобов'язуючою їх філософією. Поєднання партії з філософією – це перетворення партії у своєрідну релігійну секту чи фанатичний орден» [19, с. 6]. УРДП ж не будувалася як філософська секта чи орден. Відтак, зважаючи на поєднання ідеалізму Гегеля й матеріалізму Маркса, В. Гришко все ж наполягав на відмові партії від чітко означених ідеологічних «змів», позаяк, на його думку, «партія є тільки кристалізаційним осередком організації хаотично існуючих

думок і настроїв певних мас», а відтак «тільки така партія є справжнім реальним знаряддям у боротьбі тих мас за здійснення своїх прагнень» [19, с. 6–7]. Тож ідеологія УРДП поставала не з якоїсь теоретичної філософсько-світоглядної схеми, а з практичного досвіду життя сучасних їй поколінь української нації. Досвідом цим для нації був так званий побудований в СРСР соціалізм, а отже, специфіка, піонерство й місія УРДП полягала в тому, аби бути виразником і організуючим осередком ідеологічної кристалізації хаотичних думок і настроїв людей і ненавистників «здійсненого соціалізму». Тобто підготовки до боротьби тих сил, що народилися всередині самої системи, чи навіть більше – народилися від тієї самої системи (радянської), «стаючи її запереченням не з зовні, а з самого її нутра», і саме ці елементи й мали б виробити нове покоління і нове бачення розвитку народу й країни.

Виходячи зі сказаного вище, В. Гришко підсумував, що єдиною і основною ідеєю УРДП була демократія як «єдино мислимий і єдино бажаний нашим народам сьогодні й нашим поколінням зокрема ідеал суспільного ладу для України сьогодні» і насамперед тому, що демократія є протилежністю пануючому на той час в УРСР ладові «здійсненого соціалізму» [19, с. 10]. Разом з цим ідеолог УРДП зауважував, що його однопартійці не є прихильниками капіталізму й що західна ліберально-капіталістична демократія перебувала у стані перманентної кризи своєї недосконалості, й тому демократія революційних демократів має бути іншою, новою, позбавленою тих недоліків, які вона має у західному світі з її застарілими соціально-класовими протиріччями.

При цьому партія прагла використати позитив соціальних перетворень, що сталися від 1917 р. під час остаточного прощання з капіталізмом, але водночас визнавала існування в майбутній самостійній Україні приватної власності. Зокрема, така позиція вважалася аксіомою, коли йшлося про селянську трудову приватну власність на землю і на продукти своєї праці. Разом з тим революційні демократи не збиралися відкидати удержавлення промисловості, її державне планування або ж кооперацію в промисловості та торгівлі чи інші форми організації господарського життя, що вже прижилися за радянського соціалізму, тощо. Водночас партія стояла за ліквідацію колгоспної системи. Отже, узагальнював В. Гришко, революційні демократи «не є принципові ліквідатори певних вигідних нашому народові форм усупільнення, хоч би це й дійсно були соціалістичні форми господарства, – так само, як ми не є принципові реставратори капіталізму» [19, с. 12].

Інший ідеолог УРДП С. Підгайний, у свою чергу, наголосив, що партія «стоїть за революційне знесення колгоспної системи» та за розкріпачення робітників фабрик і заводів [35, с. 23–24].

УРДП розглядала демократію насамперед як свободу людської індивідуальності, а отже, й свободу господарської діяльності та господарського змагання. «В ситуації, в якій є сьогодні наш народ, – наголошував В. Гришко, – запровадження демократії означає не тільки свободу приватної власності і приватного змагання на полі господарської діяльності, але і свободу також для розвитку усупільнених форм господарства й їх змагання з приватними формами» [19, с. 13]. Ідеолог УРДП відверто заявив,

що конкретною історичною формою демократичної держави для партії є УНР, проте, на відміну від «старих уенерівців», об'єктом діяльності партії стали «українські покоління підсоветської формації». При цьому, прагнучи виробити так звану «синтезу української державницької думки і творення нової української демократичної держави», І. Багрянний закликав своїх однопартійців вивчати державницьку концепцію В. Липинського [19, с. 14–15]. Йшлося, власне, про розуміння традиціоналізму та патріотизму, зокрема у вихованні молоді, коли малося на увазі багрянівське твердження, що основою будь-якої національної молодіжної організації має бути «не націоналістичний шовінізм, а український територіальний патріотизм, про який так твердив наш славний соціолог В. Липинський» [5, с. 145].

Відтак, резюмував С. Підгайний, УРДП вбачалася його однопартійцями як «нова і ще незнана в історії України політична сила», як синтеза цілої вільної боротьби української нації, позаяк «дотеперішній український вільний політичний рух мав на собі печатку доктринерства або був п'ятим колом до соціалістичного комуністичного чи фашистського воза» [35, с. 22–23]. Більше того, ця партійна синтеза, на його думку, «має на довгі віки покласти підвалини розвитку, свободи і торжества української нації в світі» [35, с. 22–23].

З'їзд не виробив нової редакції програми партії. Як зазначав на ньому І. Багрянний, програмові засади УРДП мали залишатися незмінними: «І тим більше ми не маємо потреби щось у нашій політичній програмі міняти, що вона не тільки витримала іспит, а ще й стала взірцем для інших політичних новопосталих

партій і рухів» [6, с. 62]. Крім того, лідер УРДП пафосно додав, що під впливом їхньої політичної програми «багато чого зревизували в себе і багато чого запозичили, зіпхнуті з власних позицій нашою програмою й нашою ідеологією» й старі деякі партії [6, с. 62–63]. Як приклад, ним були вказані, зокрема, бандерівська ОУН(р) та Селянська партія – СЗСУ.

По закінченні з'їзду наприкінці квітня 1955 р. у Західній Німеччині при ЦК УРДП було створено Спеціальну Комісію для поборення диверсій і провокацій радянського т. зв. «Комітету за возвращеніє на Родіну», а вже в перших днях травня з метою пропагандивного протистояння цій структурі видано перше число партійного бюлетеня «Ми ще повернемось!» [40, с. 78–79].

Потім у Великій Британії 28–29 травня 1955 р. відбулася VI крайова конференція УРДП в Англії, на якій було прийнято низку практичних рішень місцевого характеру, обговорено питання ідеології й обрано новий Крайовий комітет тощо. 14 серпня 1955 р. свою II крайову конференцію провела УРДП Франції. Варто також згадати й про ротацію представника партії в керівному органі УНРади. На початку червня 1955 р. через стан здоров'я склав свої повноваження член президії й заступник голови УНРади І. Багрянний, якого за рішенням Секретаріату ЦК УРДП в УНРаді змінив М. Воскобійник [40, с. 78–80].

Після смерті І. Багряного у 1963 р. тільки на VI з'їзді партії, що відбувся в грудні 1970 р., розглядалися програмові засади партії. Та й то практично стрижневу частину Програми УРДП 1970 р. становили «Програмові засади», оформлені її II з'їздом у 1948 р. Різниця полягала хіба що в тому, як справедливо зазначав

один із тогочасних партійців, що «тільки їх більш конкретизовано й уточнено, а в зв'язку з цим також поширено та уяскравлено – без жодної зміни в самій їхній суті» [18, с. 7]. У подальші роки програма партії суттєво не переглядалася.

Отже, УРДП на чолі з І. Багрянним позиціонувала себе в еміграційному партійному середовищі як партія нового типу, що прагла органічно поєднати ліпші здобутки як соціалістичного ладу, так і капіталістичного, як силу універсальної політичної ідеології, партію «національної трудової аристократії» – проводиря цілої української нації. Фактично УРДП займала лівоцентристську позицію. Програма УРДП передбачала боротьбу проти радянського режиму і створення Української держави, яка б «простяглася від Карпатських гір і закарпатських схилів аж до Дону і від Білоруси до Чорного моря» [4, с. 86]. У боротьбі за таку державність партія не орієнтувалася на жодну окупацію чи війну за новий перерозподіл світу, а лише на повалення антинародної комуністичної системи силами визвольних революційних рухів в самій Україні та за підтримки і співдії вільного світу. Єдиною і основною ідеєю суспільного устрою УРДП вважала демократію як «єдино мислимий і єдино бажаний нашим народам сьогодні й нашим поколінням зокрема ідеал суспільного ладу для України сьогодні» [19, с. 10]. Разом з цим партійці УРДП не були прихильниками капіталізму, вважали, що західна ліберально-капіталістична демократія перебувала у стані перманентної кризи й тому демократія революційних демократів повинна бути іншою, новою, позбавленою тих недоліків, які вона має у західному світі з її застарілими соціально-класовими протиріччями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багряна Г. «І довго ти будеш плакати за мною» [Спогади дружини І. Багряного] / Г. Багряна // Дніпро. – 1992. – № 10–12. – С. 176–179.
2. Багряна Г. «І довго ти будеш плакати за мною» / Г. Багряна // На сторожі (Мюнхен). – 1948. – Ч. 1–2.
3. Багряна Г. «І довго ти будеш плакати за мною» / Г. Багряна // Нові дні (Торонто). – 1957. – Грудень.
4. Багрянний І. Боротьба проти московського імперіалізму й Українська Національна Рада. Доповідь виголошена в Англії. Запитання та відповіді / Іван Багрянний. – Новий Ульм: Вид-во «Українські вісті», 1954. – 135 с.
5. Багрянний І. До проблем молоді / Іван Багрянний // Багрянний І. Публіцистика: доповіді, статті, памфлети, рефлексії, есе. – К., 1996.
6. Багрянний І. З приводу нашої програми та світогляду / Іван Багрянний // Наші позиції. – 1955. – Ч. 1/23.
7. Багрянний І. Між трупом і приви́дом / Іван Багрянний // Українські вісті. – 1946. – Ч. 39. – 11 жовтня.
8. Багрянний І. Національна ідея і «націоналізм» / Іван Багрянний // Багрянний І. Публіцистика: доповіді, статті, памфлети, рефлексії, есе. – К., 1996.
9. Багрянний І. Публіцистика / Іван Багрянний. – К., 1996. – 854 с.
10. Багрянний І. Соціально-політична (Конституційна) програма Української демократично-республіканської партії (УДРП) / Іван Багрянний // Українська революційно-демократична партія (УРДП–УДРП): збірник матеріалів і документів. – Чикаго; Київ: Фондація імені Івана Багряного, 1997.
11. Бондаренко К. Націоналізм / Кость Бондаренко // Нова хвиля (Львів). – 1997. – №1.
12. Бульба-Боровець Т. Причини мого розходження з УРДП / Тарас Бульба-Боровець // Самостійна Україна. – 1952. – Ч. 6.
13. Декларація політичного активу ініціативної групи УДРП // Українська революційно-демократична партія (УРДП–УДРП): збірник матеріалів і документів. – Чикаго; Київ: Фондація імені Івана Багряного, 1997. – С. 661–663.
14. Дзюба І. Громадянська снага і політична прозорливість / Іван Дзюба // Багрянний І. Публіцистика. – К., 1996.
15. Визвольна політика (Мюнхен). – 1949. – Ч. 20.
16. Гаврильченко О. Штрихи до літературного портрета Івана Багряного / О. Гаврильченко, А. Коваленко // Багрянний І. Сад гетсиманський. – К., 1992. – С. 5–18.
17. Гладков Т. ...Все равно конец будет / Т. Гладков, Б. Стекляр // Со щитом и мечом. – Львов, 1988. – С. 194; Українські вісті (Париж). – 1961. – 16 квітня.
18. Гривас І. Політичне шарлатанство «фіктивників» та справжній зміст Програми УРДП / Іван Гривас. – Новий Ульм: Вид-во «Українські вісті», 1978. – 37 с.
19. Гришко В. І. До питання про світогляд і ідеологію УРДП / В. І. Гришко // Резолюції та окремі доповіді IV-го з'їзду Української революційно-демократичної партії. – Б. м.: Вид-во ЦК УРДП «Наші позиції», 1955. – 80 с.
20. Гришко В. (З автобіографії) / Василь Гришко // Українська Революційно-Демократична Партія (УРДП–УДРП). Збірник матеріалів і документів. – Чикаго; Київ, 1997. – С. 194–201.
21. Здалека про близьке. – Львів: Меморіал, 1992. – 60 с.
22. Енциклопедія українознавства. – Париж; Нью-Йорк, 1966. – Т. 5. – С. 1605–2000.
23. Енциклопедія українознавства. – Париж; Нью-Йорк, 1970. – Т. 6. – С. 2005–2400.
24. Квітковський Д. Боротьба за українську ідею / Д. Квітковський. – Детройт; Нью-Йорк; Торонто, 1993. – 604 с.
25. Кокін С. А. Анований покажчик документів з історії ОУН і УПА у фондах Державного Архіву СБУ. – Вип. І. Анований покажчик документів з фонду друкованих видань (1944–1953) / С. А. Кокін. – К., 2000. – 207 с.
26. Костюк Г. Зустрічі і прощання: спогади / Григорій Костюк. – Едмонтон; Торонто, 1987. – Кн. 1. – 743 с.

27. Костюк Г. Зустрічі і прощання: спогади / Григорій Костюк. – Едмонтон; Торонто, 1998. – Кн. 2. – 609 с.

28. Костюк Г. На магістралях доби: статті на суспільно-політичні теми / Г. Костюк. – Торонто, Балтимор: Українське видавництво «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1983. – 293 с.

29. Літопис УПА. – Торонто, 1987. – Т. 15. – 270 с.

30. Лучишин І. Український націонал-комунізм на еміграції / І. Лучишин. – Мюнхен, 1963.

31. Майстренко І. Історія мого покоління. Спогади учасника революційних подій в Україні / Іван Майстренко. – Едмонтон, 1985. – 416 с.

32. Маркусь В. Українські політичні партії на еміграції в 1945–1955 роках (II) / В. Маркусь // Сучасність (Мюнхен). – 1984. – Ч. 10. – С. 64–79.

33. Нові дні. – 1951. – Травень.

34. Наші позиції. – 1948. – Ч. 1.

35. Підгайний С. О. Громадський сектор діяльності УРДП (Письмове слово Члена ЦК УРДП С. О. Підгайного до делегатів Четвертого з'їзду УРДП) / С. О. Підгайний // Резолюції та окремі доповіді IV-го з'їзду Української революційно-демократичної партії. – Б. м.: Наші позиції, 1955.

36. Політичні принципи І. П. Багряного / Іван Багряний; упор. К. Гіммельрейх. – Мельборн, 1968. – 27 с.

37. Програма УРДП, затверджена V з'їздом УРДП 1970. – Чикаго, 1970.

38. Програмові засади, затверджені I з'їздом УРДП 1947. – Новий Ульм, 1948.

39. Програмові засади УРДП (Скореговані й затверджені II з'їздом УРДП 15–16 травня 1948 р.) // Українська революційно-демократична партія (УРДП–УДРП): збірник матеріалів і документів. – Чикаго; Київ: Фондація імені Івана Багряного, 1997. – С. 670–672.

40. Резолюції та окремі доповіді IV-го з'їзду Української революційно-демократичної партії. – Б. м.: Наші позиції, 1955. – 80 с.

41. Українська демократично-республіканська партія припиняє своє існування.

Деклярація секретаріату УРДП–УДРП // Свобода (США). – 2000. – № 21. – 26 травня.

42. Українська журналістика в іменах / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1995. – Вип. 2. – 338 с.

43. Шемердяк В. Думки з течії // Самостійна Україна. – 1951. – Ч. 10.

44. ЦДАЗУ. – Ф. 35. – Оп. 1. – Спр. 70. – Арк. 34.

45. Череватенко Л. Я повернуся до своєї Вітчизни / Леонід Череватенко // УкрЛіб: Бібліотека Української Літератури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua/krstat/printout.php?id=11>

46. 50 років УДРП: від державно-визвольних ідей Івана Багряного до демократично-конституційної сучасності. Доповідь голови УДРП Михайла Воскобійника до 50-літнього ювілею УДРП й «Українських вістей». – Детройт, 1995.

REFERENCES

1. BAHRIANA, H. (1992) «You Will Cry for Me for a Long Time» [Memoirs of I. Bahrianyi's wife]. *Dnipro*. № 10 – 12. pp. 176 – 179. [in Ukr.]

2. BAHRIANA, H. (1948) «You Will Cry for Me for a Long Time». *Na storozhi (Munich)*. №. 1 – 2.. [in Ukr.]

3. BAHRIANA, H. (1957) «You Will Cry for Me for a Long Time». *Novi dni (Toronto)*. December. [in Ukr.]

4. BAHRIANYI, I. (1954) *Struggle against Moscow Imperialism and the Ukrainian National Rada. Report declared in England. Questions and answers*. Novyi Ulm: Vydavnytstvo «Ukrainski visti». 135 p. [in Ukr.]

5. BAHRIANYI, I. (1996) The Problems of Youth. In: BAHRIANYI, I. *Social and Political Reports, Articles, Pamphlets, Reflections, Essays*. Kyiv. [in Ukr.]

6. BAHRIANYI, I. (1955) Our Program and Worldview. *Nashi pozysytsii*. №. 1/23. [in Ukr.]

7. BAHRIANYI, I. (1946) Between the Corpse and the Ghost. *Ukrainski visti*. №. 39. October, 11. [in Ukr.]

8. BAHRIANYI, I. (1996) National Idea and «Nationalism». In: BAHRIANYI, I. *Social and*

- Political Reports, Articles, Pamphlets, Reflections, Essays*. Kyiv. [in Ukr.]
9. BAHRIANYI, I. (1996) *Social and Political Essays*. Kyiv. 854 p. [in Ukr.]
 10. BAHRIANYI, I. (1997) Socio-Political (Constitutional) Program of the Ukrainian Democratic-Republican Party (UDRP). In: BAHRIANYI, I. *The Ukrainian Revolutionary Democratic Party (URDP-UDRP): Collection of Materials and Documents*. Chicago; Kyiv: Fundatsiia imeni Ivana Bahriano. [in Ukr.]
 11. BONDARENKO, K. (1997) Nationalism. *Nova khvyliia (Lviv)*. № 1. [in Ukr.]
 12. BULBA-BOROVETS, T. (1952) The Reasons of My Disagreement with the URDP. *Samostiina Ukraina*. №. 6. [in Ukr.]
 13. The Declaration of Active Members of Initiative Group of the UDRP. In: *The Ukrainian Revolutionary Democratic Party (URDP-UDRP): Collection of Materials and Documents*. Chicago; Kyiv: Fundatsiia imeni Ivana Bahriano. pp. 661 – 663. [in Ukr.]
 14. DZIUBA, I. (1996) Civil Power and Statesmanship. In: BAHRIANYI I. *Social and Political Essays*. Kyiv. [in Ukr.]
 15. *Vyzvolna polityka (Munich)* (1949). № 20. [in Ukr.]
 16. HAVRYLCHENKO, O. & KOVALENKO, A. (1992) Sketches to the Literary Portrait of Ivan Bahrianyi. In: BAHRIANYI I. *Garden of Gethsemane*. Kyiv. pp. 5 – 18. [in Ukr.]
 17. GLADKOV, T. & STEKLYAR, B. ... Anyway There Will Be the End. In: *With Shield and Sword*. (1988) Lviv, p. 194 [in Rus.]; *Ukrainski visti (Paris)* (1961). April, 16. [in Ukr.]
 18. HRYVAS, I. (1978). *Political Quackery of «Fiktyvnyky» and Real Content of the UNDP Program*. Novyi Ulm: Vydavnytstvo «Ukrainski visti». 37 p. [in Ukr.]
 19. HRYSHKO, V. (1955) *The Worldview and the Ideology of the UNDP*. In: *Resolutions and Individual Reports of the IV-th Congress of the Ukrainian Revolutionary Democratic Party*. No p.p.: Vydavnytstvo TsK URDP, «Nashi pozystsii», 80 p. [in Ukr.]
 20. HRYSHKO, V. (1997). (From the autobiography). In: *The Ukrainian Revolutionary Democratic Party (URDP-UDRP). Collection of Materials and Documents*. Chicago; Kyiv. pp. 194 – 201. [in Ukr.]
 21. ANON. (1992) *Speaking about First Things from Far Away*. Lviv: Memorial. 60 p. [in Ukr.]
 22. *Encyclopedia of Ukrainian Studies* (1970). Paris; New-York. Vol. 5. pp. 1605 – 2000. [in Ukr.]
 23. *Encyclopedia of Ukrainian Studies* (1970). Paris; New-York. Vol. 6. pp. 2005 – 2400. [in Ukr.]
 24. KVITKOVSKIY, D. (1993) *Struggle for the Ukrainian Idea*. Detroit; New-York; Toronto. 604 p. [in Ukr.]
 25. KOKIN, S. (2000) *Annotated Index of Documents on the History of the Organization of Ukrainian Nationalists and the Ukrainian Insurgent Army in the Collections of the State Archives of the Security Service of Ukraine*. Vol 1. 207 p. [in Ukr.]
 26. KOSTIUK, H. (1987) *Meetings and Farewells: The Memoirs*. Edmonton; Toronto. Book. 1. 743 p. [in Ukr.]
 27. KOSTIUK, H. (1998) *Meetings and Farewells: The Memoirs*. Edmonton; Toronto. Book 2. 609 p. [in Ukr.]
 28. KOSTIUK, H. (1983) *On the Highways of the Day: Articles on the Social and Political Issues*. Toronto, Baltimore: Ukrainske vydavnytstvo «Smoloskyp» im. V. Symonenka. 293 p. [in Ukr.]
 29. *Chronicles of the Ukrainian Insurgent Army* (1997). Toronto. Vol. 15. 270 p. [in Ukr.]
 30. LUCHYSHYN, I. (1963) *Ukrainian National Communism in Exile*. Munich. [in Ukr.]
 31. MAISTRENKO, I. (1985) *The History of My Generation. Memoirs of a Participant of Revolutionary Events in Ukraine*. Edmonton, 416 p. [in Ukr.]
 32. MARKUS, V. (1984) *Ukrainian Political Parties in Exile in 1945 – 1955. Suchasnist (Munich)*. №. 10. pp. 64 – 79. [in Ukr.]
 33. *Novi dni* (1951). May. [in Ukr.]
 34. *Nashi pozystsii* (1948). №. 1. [in Ukr.]
 35. PIDHAINYI, S. (1955) *Public Sector of the URDP Activities (the Appeal of a Member*

of the Central Committee of the URDP S. Pidhainyi to the Delegates of the Fourth Congress of the URDP) In: *Resolutions and Individual Reports of the IV Congress of the Ukrainian Revolutionary Democratic Party*. No p.p.: «Nashi pozysii». [in Ukr.]

36. HIMMELREIKH, K. (compl.) (1968) *Political Principles of I. Bahrianyi*. Melbourne, 27 p. [in Ukr.]

37. *The UNDP Program, Approved at the V Congress of the UNDP in 1970* (1970). Chicago. [in Ukr.]

38. *Policy Statements, Approved at the I Congress of the URDP in 1947* (1948). Novyi Ulm. [in Ukr.]

39. Policy Statements of the URDP (with amendments, approved at the II Congress of the URDP on May, 15 – 16, 1948) (1997). In: *Ukrainian Revolutionary Democratic Party (URDP-UDRP): Collection of Materials and Documents*. Chicago; Kyiv: Fundatsiia imeni Ivana Bahrianoho, pp. 670 – 672. [in Ukr.]

40. *Resolution and Individual Reports of the IV Congress of the Ukrainian Revolutionary*

Democratic Party (1955). No p.p.: «Nashi pozysii», 80 p. [in Ukr.]

41. The Ukrainian Democratic-Republican Party Is Abolished. The Declaration of Secretariat of the UNDP-UDRP (2000). *Svoboda (USA)*. № 21. May, 26. [in Ukr.]

42. ROMANIUK, M. (ed.) (1995) *Names in Ukrainian Journalism*. Lviv, Part 2. 338 p. [in Ukr.]

43. SHEMERDIAK, V. (1951) Thoughts from the Stream. *Samostiina Ukraina*. №. 10. [in Ukr.]

44. Central State Archives of Foreign Archival Ukrainica.

45. CHEREVATENKO, L. I'll Go Back to My Native Land. In: *Ukrlib: The Library of Ukrainian Literature*. [Online]. Available at: <http://www.ukrlib.com.ua/krstat/printout.php?id=11>. [in Ukr.]

46. *50 Years to the UDRP: from National Liberation Ideas by Ivan Bahrianyi to Democratic and Constitutional Modernity. The Report of the Chairman of the UDRP Mykhailo Voskobynyk on the Occasion of the 50th Anniversary of the UDRP and «Ukrainski visti»* (1995). Detroit. [in Ukr.]

P. Hai-Nyzhnyk, O. Yaroshynskyi

Program Principles and Philosophical Ideas of the Ukrainian Revolutionary Democratic Party under the Leadership of Ivan Bahrianyi (1947 – 1963)

Abstract

The foundation of the USDRP was initiated in 1945 by Ivan Bahrianyi, who collected a group of such prominent Ukrainian emigrants as H. Kostiuk, S. Pidhainyi, I. Maistrenko, B. Levytskyi, I. Dubynets and others. The emigrants from the Dnipro region who left Ukraine in the interwar period, during and after the Second World War, appeared to be staff personnel of the party. The first official URDP congress was held in 1947 in Regensburg in West Germany. The structure of the USDRP as a political organization was formed during its second congress, which took place on May, 15 – 16, 1948. In the political environment the URDP held a center-left position. The party program provided the struggle against the Soviet regime and establishment of the Ukrainian state, which would «stretch from the Carpathian Mountains and Transcarpathian slopes to the Don and from Belorussia to the Black Sea». In this struggle the party has no intentions of any occupation or remaking of the world order, but it aimed to overthrow the anti-national communist system through liberation revolutionary movements in Ukraine and with the support and joint actions of the free world. The UDRP considered democracy to be the only social order desirable for the Ukrainian people. At the same time, the members of the USDP didn't support capitalism; they believed that western liberal capitalist democracy was in a state of permanent crisis, thus democracy of revolutionary democrats should be different, new and without shortcomings which it has in the Western world with its antiquated social class contradictions.